

Mirsad Hadžikadić:

Dobro smo. Upravo smo čuli da je uloženo nekoliko žalbi na našem ekvivalentu za vrhovni sud, u kojima se navodi da je izolacija određenog stanovništva ispod 18 godina i iznad 65 godina protivustavna. Saslušanje je zakazano za deset dana nakon toga, što je za osam dana, što je besmisleno jer ako želite djelovati, onda djelujete odmah, djelujete sada, jer za deset dana to može biti gotovo. Čini se skoro kao da su im političke stranke dale znak da to odgode. Ja iskreno smatram da je to protivustavno, jer prije svega nisu uzete u obzir sve posljedice koje bi ti ljudi mogli imati, a kao drugo, ko ima pravo da kaže da je država zabrinutija za moje zdravlje nego što sam ja? Ako se želi to promovirati, onda treba da bude isto za sve jer svi su nosioci pa bi trebalo ograničiti kretanje svih a ne samo dijela stanovništva; dopustiti im da izlaze jedan dan ili dva dana u sedmici, kako god, u zavisnosti od godine rođenja. Recimo ako ste rođeni 1985. godine, pet je zadnji broj u godini i to je peti dan u sedmici, a za sve ostale podijeliti ih na dva, za 8, 9 i 10 podijeliti ih na 1, 2 i 3 i sve je u redu. Ali na ovaj način se samo izdvaja jedna kategorija stanovništva koju ne želite vidjeti. Oni su naravno ranjivi i vi nemate dovoljno resursa, ali neki dan je bila jedna priča u vijestima da je u ovoj polovini Bosne, u ovom entitetu, broj kreveta koji su zauzeti ljudima zbog korona virusa 73. Konstantno se priča o krizi sistema i da sistem ne može prihvatiti ljude. 73 kreveta? Ma dajte molim vas. Ova zemlja nema 73 kreveta? I recimo da je isti broj i u drugoj polovini zemlje. To bi bilo 150 kreveta u cijeloj državi koji su stvorili problem?! Dajte, molim vas. Toliko je nesposobnosti u svemu ovome. Razumijem da je teško cijelom svijetu, jer svi su zatečeni nesprenni za ovo. Ali ostale države su to prihvatile, priznale, popravljaju to u hodu, ali ovdje je sve jednostavno viđeno kao stvar politike i ne može se promijeniti smjer jer bi to bilo priznanje neuspjeha, što bi se odrazilo na izborima. A ne bi, jer ljudi cijene iskrenu reakciju i iskren trud i da se jednostavno pokaže briga za ljude. Zapanjujuće je.

Clark Curtis:

Ljudi se uglavnom povinuju ovim pravilima u trenutnoj situaciji?

Mirsad Hadžikadić:

Rekao bih da je to slučaj. Rekao bih više od 90% ljudi rade ono što bi trebalo da rade.

Clark Curtis:

Pretpostavljam da se održavaju virtualni sastanci i ove sedmice. Prošli put smo malo razgovarali o ekonomskom planu i vašoj reakciji na to. Ima li novosti sa tim?

Mirsad Hadžikadić:

Da, razgovaramo o svemu. Velika vijest prošle sedmice je bila početak razgovora o ekonomskom paketu, a i to je političke prirode. Mala preduzeća su se organizovala i postala vrlo glasna i željeli bi da im država pokrije minimalne plate za sve uposlenike, kao i dospjele poreze na plate i sve ostale dodatke kao što je socijalno i zdravstveno osiguranje, itd. Vlada je spremna da prihvati sve osim plata, smatrajući da će troškovi naknade za nezaposlenost biti malo manji, ako ti koji dobiju otkaz odu da se prijave na biro za zapošljavanje, što ponovo pokriva država. To je zaista besmislena predodžba jer na taj način prisiljavaju poslodavce da daju otkaze ljudima samo kako bi uštedili možda nekih 100 KM (što je oko 70 dolara) mjesečno po osobi. Međutim, toliko je administracije u vezi uvođenja ljudi u taj sistem gdje bi primali naknadu za nezaposlenost, a onda se moraju vratiti svojim poslodavcima jednog dana kad ovo prođe. I ovo će ići naprijed-nazad, ali poenta je: ko će to platiti? Političke stranke koje su na vlasti bi voljele da prebace tu odgovornost za plate na niže nivoe vlade gdje oni vjerovatno ne sjede i vladaju, tako da oni lično neće patiti od tih posljedica. Nedavno je postignut još jedan politički sporazum da se dobije još jedan kredit od Međunarodnog monetarnog fonda. Ja sam napravio video koji to snažno kritikuje. Kao prvo, nema jasno i isključivo definisane potrebe da se uzme još jedan takav zajam, uz ogromne obaveze po osnovu zajmova koje već imamo. Niko nije rekao: „Treba nam toliko novca“, ili: „Nemamo toliko novca pa nam treba zajam“. Niko to nije rekao. Čak i jedan od članova predsjedništva iz Republike Srpske je u suštini rekao da nam taj novac ne treba ali da će nam dobro doći. Pa naravno da će nam dobro doći. Sad te političke vođe ne mogu da se dogovore kako podijeliti taj novac, pa su se američki ambasador i ambasadori iz nekoliko evropskih zemalja morali okupiti kako bi posredovali u dogovoru oko toga kako potrošiti novac. To je besmisleno! Ako imate potrebu, onda tačno znate kako potrošiti novac! Sad su te političke stranke dobile novac, koji još nije tu ali će tu biti tu za sedmicu dana, i oni idu na niže nivoe vlade kao što su gradovi, opštine ili kantoni, i govore im da će novac doći kako bi, kao prvo, dobili političke zasluge, i kao drugo oni će odlučiti ko dobija koliko, što zapravo znači da ako ste politički kompanjoni dobit ćete više, a ako niste dobit ćete manje. U suštini oni za nas i našu

djecu stavljaju veće obaveze. Mi ćemo morati otplatiti nešto što oni uzimaju, oni će kontrolisati ko će imati najveću korist od toga, mi nemamo pravo glasa u tome a ipak ćemo morati otplaćivati dugove. To je nevjerovatno. Situacija u državi je skoro ista, isti broj ljudi je zaražen, malo je porasta ovdje a pada ondje, sličan broj ljudi umire. Produžene su sve mjere koje su primijenjene po pitanju ostajanja kod kuće, policijskog sata, ograničenog kretanja, što je i strožije vikendom. Interesantno je da ovo postaje sve više i više politizirano. Do sad se radilo o bitki za naše živote i o rješavanju kako se s tim nositi. A sad kad je ovo postala nova normalnost, političke vođe koje su se krile u bunkerima sve to vrijeme sada izlaze i pokušavaju da se pozicioniraju tako da uzmu novac. Stvorili su se niotkuda da podijele novac koji nemamo i da još iz toga izvuku političku korist. Nevjerovatno je. Dubina moralne mizerije političkih vođa ovdje je nevjerovatna, svaki put kad pomislite da ne mogu zagaziti dublje nego što su već. To kreira novi osjećaj hitnosti da se to uzme od njih, ta jama novca bez dna u koju oni mogu ući u bilo koje doba i uzeti novac. Stvar je u tome što u Bosni i Hercegovini ima dovoljno novca. Mi imamo 70 milijardi KM koje su na štednim računima i koje niko ne dira, a koje bi država mogla koristiti - uzeti novac od same sebe i investirati taj novac u sektore industrije koji će nam pomoći da se restrukturiramo i postanemo efikasniji i učinkovitiji i koji će otvoriti nova tržišta za nas, koji će biti u stanju da otplate zajam, koji će multiplicirati novac. Možemo preraspodijeliti novac i promijeniti jedan set prioriteta u drugi set prioriteta. Ima dovoljno novca u ovoj zemlji, ali mi stvaramo nove obaveze i novi finansijski teret za buduće generacije. Cijeli svijet priča o novom svijetu nakon korone. Znam da će to biti ozbiljno shvaćeno u nekim krugovima a manje ozbiljno u drugim. Većina ljudi će zaboraviti i vratiti se uobičajenom poslu, ali ovo je zaista ogromna prilika da se društvo preporodi i kreira novi set društvenih normi koje će nas, nadati se, dovesti do boljeg mjesta. Nisam previše optimističan da će se to dogoditi, ali mislim da će biti mjesta koja će iskoristiti ovu priliku da zaista započnu iznova i ponovo razmisle o cijeloj ideji prioriteta jednog društva, eksponencijalnom rastu po svaku cijenu, setu načela, vrijednostima, pravdi, distribuciji finansijskih sredstava, obrazovanju, zdravstvu. Ja zaista predviđam da će društva koja prođu kroz takvu jednu vježbu dugoročno izaći na bolje nego ona koja ne iskoriste tu priliku da ponovo razmisle ko su. Kad je u pitanju Platforma za progres, odlična stvar je da mijenjamo elektronsku platformu za sastanke sa Skype-a na Zoom, sa boljim mogućnostima. Naši ljudi se

navikavaju na to. Iako smo i ranije učinkovito koristili elektronska sredstva komunikacije i sastajanja, sad oni koji su navikli na Skype vide da mi održavamo sastanke na Zoom-u. Mislim da će Zoom biti odličan kao platforma i da će biti učinkovit jer svi možemo vidjeti jedni druge, što nije bila mogućnost sa Skype-om, bar ne sa verzijama koje mi imamo, iako ima i plaćena verzija. Možete podignuti ruku, možete kontrolisati sve mikrofone istovremeno, odlično je. Takođe nastavljamo sa radom na organizacijskim poboljšanjima. Izvršni direktor, šef centralnog ureda i svi ljudi u uredu rade iako je to rad na daljinu. Pokušavamo da bolje podržimo svoje regionalne organizacije. Tim za komunikacije radi na preuzimanju većeg nivoa odgovornosti za interne i eksterne komunikacije. IT tim će konačno pronaći vremena da preradi našu internet stranicu i radi sa timom za komunikacije na kreiranju sadržaja. Političko savjetodavno vijeće nastavlja da radi skoro svakodnevno. Povećali smo broj saopštenja za javnost. Naši ekspertni timovi odnosno ekspertni savjetodavni odbori su postali aktivni. Od desetak njih, pet je postalo zaista aktivno. Imali smo tematsku sjednicu, odnosno na sjednicu upravnog odbora smo pozvali sve vođe ekspertnih timova i savjetodavnih grupa, i jedina tema je bila kako da konstruktivno pristupimo ovoj krizi. Možemo li dodati vrijednost, savjet, konkretnu akciju, šta god. Kao rezultat toga stvorio se veći osjećaj uključenosti ekspertnih timova u svakodnevne aktivnosti Platforme za progres, veći nivo razumijevanja šta je to što se od njih traže da učine, njihova veća vidljivost, a sada mislim da se krećemo prema mjestu gdje ćemo imati bolje definisane uloge za sve ekspertne timove i vidjet ćemo gdje idemo. Neki dan smo imali sastanak našeg državnog vijeća, odnosno dugoročnog super ekspertnog tima koji presijeca sve ekspertne timove i sve discipline. Imali smo redovno zakazani sastanak. Prvi sastanak je bio samo organizacijski, kako bismo započeli. Drugi je bio posvećen obrazovanju, treći je bio posvećen ekonomiji, a ovaj je bio posvećen energiji, izvorima energije, dugoročnoj slici u oblasti energije. Pored državnog vijeća, pozvali smo članove upravnog odbora Platforme za progres i rukovodioce svih ekspertnih timova. Sastanak je bio dobro prihvaćen. Sada su i aktivnosti Akademije Platforme za progres učestalije, gdje svako, bilo da je naš član ili ne, može da ponudi prezentaciju na neku temu. Prije tri dana odnosno u ponedjeljak smo imali online predavanje gdje je razmatrano da li sada kad smo započeli vidimo i rezultate? Nakon prvih impresija, ima li ikakvih konkretnih rezultata u ovom trenutku? Šta djeluje a šta ne djeluje? Sproveli smo jednu anketu i donijeli set preporuka i

mjera koje bismo voljeli ponuditi državi. Na primjer, činjenica je da 40% učenika nisu zadovoljni kvalitetom obrazovanja odnosno učinkom nastavnika. Mnogi nemaju ni sve uslove, pa sad postoji digitalna razdvojenost s obzirom da neki nemaju brzu internet konekciju i neki nemaju laptope. Uz sve ogromne napore nastavnika i cijelog sistema, očiti su znakovi da ovo nije bilo isplanirano i da se radi o improvizovanom djelovanju. Bilo kako bilo, imali smo mnoga saopštenja za javnost i uključili smo savjetodavne grupe i dali im zadatak da informišu širu javnost i vladu koji dodatni koraci bi se mogli poduzeti da se olakša situacija u kojoj se trenutno nalazimo. Utisak je da se, barem u organizacijskom smislu, krećemo u pravom smjeru. Nije jasno hoće li se održati izbori u oktobru. Neke od vladajućih stranaka se zalažu za to a neke ne, u zavisnosti od njihove procjene kako bi oni prošli na tim izborima. Ovog vikenda sam se jako razočarao. Prošle sedmice su nam dozvolili da izlazimo od ponedjeljka do petka od 08:00 do 12:00, i ja sam mislio da će tako biti svake sedmice. U ponedjeljak sam bio spreman da odem do ureda i da prošetam, ali to se nije dogodilo jer mi je supruga Mirzeta rekla da se to ne odnosi na tu sedmicu, i da je samo važno za sedmicu prije toga. Zašto bi bilo samo za jednu sedmicu? Zato što su pristigle penzije koje se primaju mjesečno početkom mjeseca, zbog čega im je dozvoljeno da te sedmice izađu i podignu svoje penzije. Bio sam jako razočaran, bio sam shrvan, i još se oporavljam od toga, jer i ove sedmice sam u izolaciji.

Clark Curtis:

Malo si govorio o tome, a sad to često čujem, šta se vraća kao norma, i da li želimo da se vrati kao norma, i kako ovo sve možemo iskoristiti kao priliku da naučimo nešto za budućnost. Hoće li ti ovo, ne znam da li je to prava fraza, ići na ruku po pitanju tvoje poruke Platforme dok se krećete naprijed kako biste bili u stanju da oblikujete viziju da povratak u normu nije prava ruta?

Mirsad Hadžikadić:

Da. To nije prava ruta. To je jedna od stvari koje ćemo temeljno razmotriti u Platformi za progres. Nažalost mi nismo ni na kakvoj poziciji moći, pa stoga možemo samo predlagati, i predlagati svojim članovima da žive u skladu sa tim načelima. Međutim, ako društvo to ne učini, onda je to uzaludno i nije nešto što će se „primiti“. Iskreno vjerujem da će se mnogo razgovorati o novoj normalnosti i da će to, bar kad je u pitanju Bosna, biti ili politizirano od strane političkih stranaka na vlasti kako bi iz toga izvukle vlastitu korist, ili biti zaboravljeno. Mislim da će biti

postepeno; neke prodavnice će se ponovo otvoriti sa istim načelima ali sa samo dvoje ili troje ljudi u prodavnici, uz održavanje razdaljine, korištenje maski i rukavica još neko vrijeme, a onda će se mjere opuštati. Dakle, može potrajati dok se sve mjere uklone, ali nekakvo oklijevanje će vjerovatno ostati među ljudima koji će ipak željeti biti pažljivi. Onda će doći nova godina kad svi plešu zajedno i ljudi će se opet početi grliti i rukovati. Dakle, mislim da će potrajati, ali u nekom trenutku ćemo odlučiti da, kvragu sve, ne želimo živjeti život tako. I onda ćemo se vratiti na stari način socijaliziranja. Ali ono što će ostati je to da će svaka nova epidemija biti lakša u smislu ponovnog uspostavljanja pravila, i ponovnog nošenja maski. Ovo je zapravo prvi put da je naše društvo koristilo maske. Ranije smo se smijali kineskim turistima koji su dolazili u Bosnu i Hercegovinu i ponekad nosili maske. S obzirom da je naš zrak tako zagađen, oni su zapravo pametni i na taj način su štitili svoja pluća. Dakle, mislim da će biti lakše biti spreman za narednu epidemiju. Meni je to nova normalnost više u smislu kako brzo ćemo se vratiti u ovo stanje, u ovaj set ponašanja jednom kad se to ponovo dogodi. Jer bit će nešto opet, ako ne korona onda nešto drugo. Mislim da će postojati nova normalnost u smislu reakcije na krizu. Po pitanju ponašanja, ljudi su društvene životinje i mi ćemo pokušati pronaći razlog da ne budemo udaljeni od ostalih ljudi predugo, ali to će uvijek biti negdje u našoj podsvijesti. Bit će interesantno vidjeti kakav efekat će biti online. Sad ćemo biti mnogo pažljiviji sa troškovima za putovanje i sastanke. Ovo je jasno demonstriralo da je to moguće. Online platforme su izuzetno napredovale, a telekomunikacijska infrastruktura je već bolja a bit će još bolja, u smislu da se zaista može tako raditi. Dakle, mislim da ćemo biti odgovorniji po pitanju tog novca. To znači da će biti više novca za druge potrebe. Ne očekujem da ćemo po pitanju seta moralnih vrijednosti biti mnogo bolji, ne očekujem to. Lopovi su lopovi, sada kao što su bili i ranije, a takvi će biti i u budućnosti. Ukratko, prilika je odlična, mali je broj mjesta koja će zapravo maksimizirati tu mogućnost kako bi djelovali puno bolje, a većina mjesta će uzeti vrlo malo toga i onda se vratiti uobičajenom načinu. Za čovječanstvo, mislim da će ovo biti još jedna propuštena prilika da vrati brod na pravi kurs.

Clark Curtis:

Kad je riječ o Platforminim reakcijama na prijedlog ekonomske politike, da li još uvijek pripremate poruke u vezi toga odnosno reakcije na to?

Mirsad Hadžikadić:

Pa, već smo se donekle oglasili. Naš ekspertni tim za finansije i trezor je osmislio set preporuka. U suštini se slažemo sa setom preporuka koje je Vlada predložila, ali smo željeli dodati nekoliko stvari koje su mala preduzeća predložila. Oni smatraju, a ja sam se složio, da Vlada treba da preuzme odgovornost za preduzeća koja su pogođena zbog mjera Vlade. Tome Vlada i služi. Ako im kažete da ne mogu raditi onda se morate pobrinuti da imaju neku zamjenu za to kako bi preživjeli, tako da ne moraju davati otkaze ljudima i tako da se mogu vratiti na posao što je brže moguće. Međutim, to su privremene mjere, a mi razgovaramo o potrebi kreiranja dugoročnih rješenja. Takođe tražimo od Vlade i javnog sektora da ponovo razmotre strukturu svojih plata, i da trebaju zapravo da uvedu drastična smanjenja, jer i privatni sektor je uveo drastična smanjenja svojih plata zbog mjera koje je Vlada naredila. Takođe smo iznijeli da predstavnici na svim nivoima Vlade, direktori i upravni odbori u komunalnim preduzećima koja su javno vlasništvo treba da uvedu velika smanjenja, i da se taj novac iskoristi, s obzirom da je iz državnog budžeta, za borbu protiv korona virusa i bolje opremanje zdravstvenih institucija i zdravstvenog sistema, kako bi se mogli nositi s ovim problemom, ali i za poboljšani paket pomoći industriji. Što god su smislili, to je samo prvi korak, a trebat će i drugi, treći, i tako dalje. U suštini samo pokušavamo da se pobrinemo da je Vlada odgovorna i da djeluje odgovorno i na reaktivan način. Do sada to nije slučaj.

Clark Curtis:

Samo još jedno pitanje o opštem raspoloženju članova Platforme, koji se nose općenito sa situacijom sa korona virusom, ali se još uvijek moraju fokusirati i na to da bi se izbori mogli održati na jesen. Pretpostavljam da su svi još optimistični.

Mirsad Hadžikadić:

Da, ljudi su optimistični, naročito sada kad vide da se stvari dešavaju, znaš, da nas ima više koji radimo skoro puno radno vrijeme i kad vide da se više stvari odvija i da se bavimo nekim problemima i rješavamo ih. To im daje veći nivo satisfakcije. Mi nismo zadovoljni brojem ljudi koji su volontirali da budu na listama za razne pozicije na raznim nivoima vlade. Iznenađeni smo jer smo mislili, na osnovu razine entuzijazma i broja ljudi koji su s nama da će biti veliki broj onih koji žele da se kandiduju i da pomognu. Ali, ljudi oklijevaju. Pokušavamo dokučiti razloge.

Jedan razlog bi mogao biti to što smo postavili visoke kriterije, jer uvijek pričamo o moralnim, sposobnim i obrazovanim osobama, pa ljudi u suštini pomisle da nisu dovoljno dobri. A drugi razlog je to što je u našoj kulturi: vrlo mali broj Bosanaca se sam javlja, i svi čekaju da ih se pozove, tako da ne izgleda kao da se sami proguravaju u prvi plan. Većinom je riječ o skromnosti, ponekad lažnoj skromnosti, ali ipak. „Neko bi me trebao preporučiti, ne treba da ja budem taj koji će predložiti svoje ime.“ Ima i onih koji se boje drugih stranaka. To dolazi sa novim strankama. Niko ne zna našu snagu i šta ćemo uraditi, i hoćemo li išta uraditi. Hoće li ljudi glasati za nas? Oni ne žele biti javno obilježeni kao nosioci zastave Platforme tako vidljivo. Jedna stvar je biti član, a biti kandidat u ime Platforme je sasvim druga stvar i u suštini ste na taj način obilježeni, tako da se neki boje. A uvijek imaju i oni koji vjeruju da oni treba da stanu iza nečeg tek onda kad postoji pobjednička propozicija. To je kao da kažete da ćete glasati za nekog kad oni pobijede. Vidjet ćemo. Interesantno je. Kadrovska komisija radi vrijedno da pronade ljude svuda, i osnivamo odbore za selekciju, koji će razgovarati o strategiji i implementaciji. Mnogo stvari se desilo.

Clark Curtis:

Apsolutno. Hvala ti puno, kao i uvijek.

Mirsad Hadžikadić:

Hvala na izdvojenom vremenu.